

Devlette Şeffaflaşma Yahut Siyasette Bir Dönemin Tasfiyesi

Doç. Dr. Mustafa Acar
Kırıkkale Üniversitesi

Türkiye bir süredir sessiz sedasız siyasette bir dönemi tasfiye eden ve devlette şeffaflaşmayı sağlayan bir sürece girmiş durumda. TMSF'nin bir süredir batık bankalardan doğan kamu alacaklarının üzerine cesaretle gitmesinin, Uzanlar ve Balkanerler'e yapılan baskınların yanısıra, TSK'da en üst düzeyde görev yapmış bir emekli komutanın yolsuzluktan yargılanmaya başlanmasının, son olarak da yine bir dönemin ünlü siyasetçilerinden ve batık banka sahiplerinden Cavit Çağlar'ın yargılanıp mahkûm olmasının anlamı, devlette şeffaflaşma ve siyasette bir karanlık dönemin tasfiyesidir.

Türkiye yakın geçmişte gerçekten de karanlık bir dönemden geçti. Siyasetçi-bürokrat-mafya ilişkilerinin arttığı, özelleştirme adı altında "ahbap-çavuş kapitalizmi"nin en uç örneklerinin yaşandığı ve kamu kuruluşlarının dost ve yakınlarla hediye edildiği, 28 Şubat adı verilen bir baskı ve dehşet sürecinde hükümetlerin yıkıldığı, insanların fişlendiği, inanç ve düşüncelerinden dolayı pek çok kişinin türlü baskılara maruz kaldığı, bu hengamede bankaların altının oyulduğu, devletin milyarlarca dolar zarara sokulduğu, ve nihayet 2001 Şubat'ında tarihimizin en büyük ekonomik kriziyle noktalanmış bir süreçti bu. Herkesi birbirinden kuşkulanan hale getiren, adâlet duygusunu yıpratmış, devlete güveni sarsan, devlet-millet ilişkilerini geren, emeğin hakkını zayıf edip üçkağıtçının cebini dolduran, temel haklar ve özgürlükleri hiçe sayan, verimliliği düşüren, ekonomiyi küçülten, ülkeyi yoksullaştıran ve Türkiye'yi kendi dengelerini şaşırılmış olduğu kadar dış dünyanın da sırtında bir yük haline getiren bir süreç. Bu karanlık gidişata bir nokta koymadan Türkiye'nin hiçbir alanda düzlüğe çıkması mümkün değildi.

Atalarımız "Karanlığın en zifiri olduğu noktada şafak en yakındır" buyurmuşlar. Bu veciz sözün işaret ettiği hikmet âdeta gerçekleşti ve 2002 yılından itibaren Türkiye hızlı bir toparlanma, yeniden yapılanma ve yaralarını tamir etme sürecine girdi. Bir yandan kabaran dış borçlarını çeviremez hale gelmiş ve bölgesinde istikrar unsuru olmaktan hızla uzaklaşmış bir Türkiye'yi o haliyle dünyanın sırtında taşımak istememesi, bir yandan AB'ye karşı üstlendiğimiz yükümlülükler, bir yandan da birbiriyle kavgalı çok başlı hükümetlerin idaresi altında rahat ve huzurun, özgürlük ve istikra-

rın hayal olduğunu gören Türk halkının "artık yeter" demesiyle karanlık gidişat tersine döndü. 2002 sonlarında yapılan genel seçimlerle eski dönemin bütün partileri, dolayısıyla eski siyasi kadrolar tasfiye edildi, yerine çiçeği burnunda bir partinin iktidar, bir önceki dönemde Parlamento dışında olan bir partinin de muhalefet sorumluluğunu üstlendiği yeni bir Parlamento oluştu.

Kutsal kitabımızda "Bir topluluk kendi durumunu değiştirmedikçe Allah onun durumunu değiştirmez" şeklinde bir ilahi uyarı vardır. Sosyoloji ilminin birikimi de insan topluluklarının içsel ve dışsal dinamikleri bilinçli olarak kullandıkları dönemlerde kendilerini daha çabuk toparladıkları ve tarihsel ve kültürel sıçramalar yapabildiklerine işaret eder. Türkiye şu anda öyle bir dönemde ve 200 yıllık modernleşme maceramızda belki de ilk kez değişim sadece dışarıdan dayatılmıyor; milletin kendisi de değişimden yana. 2002 sonrası konjonktürde dış dünyanın Türkiye'den beklentileri (kamunun küçültülüp şeffaflaştırılması, bütçe disiplini, yolsuzlukların üstüne gidilmesi, rekabet ortamının tesis edilmesi, borçların çevrilebilir hale getirilmesi, demokrasi ve insan hakları standartlarının yükseltilmesi,..) ile Türk halkının istedikleri büyük oranda örtüşünce, Türkiye iç dinamikleri dış dinamiklerle aynı kulvarda koşturmaya başladı ve sonuç, gerek ekonomide gerekse siyasette hızlı bir toparlanma ve atılım dönemi olarak ortaya çıktı.

Devlette şeffaflaşmanın önceki dönemlerde de sözü çokça edilmişti, ancak bunun fiili gerekleri maalesef yerine getirilememişti. 2002 sonlarından itibaren yakalanan istikrar ve son tahlilde Türkiye'nin yararına olan ama dış dünyanın da ısrarla üzerinde durduğu hukuksal, siyasal ve iktisadi adımları atmaya kararlı bir iktidar devlette şeffaflaşma sürecini gözle görülür hale getirmeyi başardı. Bu çerçevede çıkarılan Bilgi Edinme Yasasıyla vatandaşlar Cumhuriyet tarihinde ilk kez devletin kendisine karşı giriştiği tasarrufların nedenlerini araştırabilir, devlet makamlarına bu amaçla soru sorabilir hale geldi. İlk kez "devlet sırrı" kavramının ardına gizlenerek hukuk dışı tasarrufların örtbas edilebilmesinin önüne geçilmiş oldu. Henüz uygulamanın çok başlangıcında olduğumuz için vatandaşlar tarafından çok fazla kullanılmıyor olsa bile, neresinden bakılırsa bakılsın, birey-devlet ilişkileri bakımından bu bir devrimdir.

Siyasette bir dönemin tasfiyesi ve devlette şeffaflaşma açısından değinilmesi gereken diğer bir önemli adımlar zinciri, yolsuzlukların üzerine gidilmesi girişimi çerçevesinde, batık bankalardan doğan devlet alacaklarının kurtarılması amacıyla Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) eliyle atılan cesur adımlardır. Bu çerçevede yapılanların en kayda değer olanlarından biri, uzun süredir yolsuzluklara adı karışmış, bazı yabancı şirketlerle

uluslararası mahkemelerde davalık olmuş bir grubun, Uzanlar grubunun üzerine gidilebilmiş olmasıdır. Benzer şekilde banka batırarak önce mudileri, ardından (eski çarpık sigorta sistemi nedeniyle) devleti yaklaşık 50 milyar dolarlık zarara sokan holding sahiplerinin üzerine cesaretle gidilebilmekte, bunlardan bir kısmı yargılanıp hüküm giyerken, bir kısmıyla da borçlarını ne kadar sürede ve nasıl ödeyebileceklerine ilişkin anlaşmalar yapılmaktadır. Bu amaçla yakın geçmişte birçok Holding sahipleriyle pazarlığa oturulmuş ve anlaşmalar yapılmıştır. Olumlu yollardan alacakların kurtarılamadığı durumlarda kanunun zorlayıcı gücünün kullanıldığı örnekler de olmuştur. Bunlardan biri yukarıda değinilen Uzanlar örneğinin yanısıra batık Yurtbank dolayısıyla devlete yaklaşık 1 katrilyonluk borcu bulunan Balkanerler'in sahip oldukları ev ve işyerlerine düzenlenen baskınlardır. Bir başka ilginç örnek, bir dönemin gösterişli işadamı ve siyasetçisi Cavit Çağlar'dır. Bir zamanlar siyasetin önde gelen büyüklerinin kanadı altında işadamlığının yanısıra siyasete de atılan ve borçlu olduğu kamu bankalarından sorumlu devlet başkanlığına getirilmek gibi dahi-yane iltifatlara mazhar olmuş olan Çağlar, 28 Şubat döneminde devlet anti-irtica kampanyalarıyla uğraşırken banka batırıp devleti soyanlar kervanına katılmıştı. Geçtiğimiz günlerde Çağlar'ın yargılanıp hem para hem de hapis cezasına mahkûm edilmesi, Türkiye'de gerçekten de bir dönemin tasfiye edilmekte olduğunun somut işaretlerinden olsa gerektir.

Bütün bu gelişmelerin iki önemli mesajı vardır. Birincisi, yapanın yaptığının yanına kâr kalmayacağı, günün birinde yakalarına bir yapışanın bulunacağı mesajıdır. Dolayısıyla üçkağıtçılıkla günü kurtarmayı düşünenler, bu işin geleceğini de düşünmek zorundadırlar. İkincisi mesaj, bir dönem üst düzey siyasetçilerle ve bürokratlarla ahbaplık ilişkileri kurmak ve şaibeli işler çevirmek kimseyi kıyamete kadar dokunulmaz kılmaz, gün gelir, devir değişir, siyasetçiler iktidardan düşer, bürokratlar emekli olur, kendi başınıza kala kalırsınız, mesajıdır.

Devlette şeffaflaşma konusunda bir başka önemli gelişme kısa süre önce yargı-devlet-mafya ilişkilerinin basına yansınmasıyla, Yargıtay başkanının istifa etmese de önce tatil, ardından emeklilik yoluyla görevini bırakmak zorunda kalması, yine adı yargı-mafya arasındaki irtibata adı karışan yargı görevlilerinin takibata konu olmalarıdır. Bu durum bundan sonra devlet görevlilerinin mafya ile yasadışı işlere giriş-meme konusunda çok daha hassas davranır hale getirecektir.

Nihayet üzerinde durmaya değer son derece önemli bir örnek de, bugünlerde eski Deniz Kuvvetleri Komutanının yolsuzlukla suçlandığı bir davada kamuya açık, şeffaf bir şekilde yargılanması olayıdır. Bu olay Cumhuriyet tarihinde bir ilki temsil ettiği için çok önemlidir. Sanık Paşa suçlu mudur, değil midir, kuşkusuz bu konuda

kararı verecek olan yargıdır, dolayısıyla önceden spekülasyon yaparak yargısız infaz yapmaya kimsenin hakkı yoktur. Ancak, en üst düzeyden bir askeri yetkilinin, muvazzaf olduğu dönemde yapıp ettiklerinden dolayı mahkemeye verilip yargılanabilmesi, yargılamanın gizli değil, kamuoyuna açık yapılması şimdiye kadar hiç yapılamamış, cesaret edilememiş bir şeydir. Bu konuda Genelkurmay Başkanlığının tavrı övgüye layıktır.

Bütün bunların yapılabilmesini, devletin şeffaflaştırılması ve yolsuzluklarla dolu bir dönemin tasfiye edilmesini mümkün kılan faktörler arasında özellikle üçünün altını çizmek gerekir. Bunlardan birincisi, Türk halkının büyük çoğunlukla destek verdiği AB'ye uyum sürecinin devlette şeffaflaşmayı zorlamasıdır. İkincisi, Parlamentoda Anayasayı değiştirebilecek çoğunluğa sahip bir tek parti hükümetinin iş başında olması ve yolsuzluklarla mücadeleyi ciddiye almasıdır. Üçüncüsü, Genelkurmay Başkanının demokratikleşme ve şeffaflaşma yönündeki övgüye değer tavrıdır. Devletin şeffaflaşması ve yolsuzlukların kökünün kazınması bir yandan devlete güveni artıracak, bir yandan da kaynak israfını önleyerek Türkiye'yi daha demokratik ve iktisaden daha güçlü hale getirecektir.